

11/5

Konsten att leva

A BERÄTTAR om hur vackert det var i Florens, B svarar med ett ord om sin resa till Kairo eller — finare — att han tyvärr aldrig har råd att fara utomlands. A har läst Spengler, B bjuder över med Toynbee eller uttalar sitt förakt för all historiefilosofi eller beklagar att hans hårda arbete aldrig ger honom tid att läsa. A omtalar, inte alldeles utan stolthet, att han sover illa, B meddelar att enligt vetenskapens senaste rön den verkligt nervöse sover gott för att kunna uthärda livet. Hur man skall sköta dessa den mänskliga onskans Epaaffärer är temat för två böcker av Stephen Potter, förut känd som allvarlig litteraturhistoriker, nu ryktbar som lysande humorist. Potters första bok i genren, *The Theory and Practice of Gamesmanship* (eller Hur man skall vinna i spel utan att direkt fuska), behandlar konsten att irriteras och oroa sina motståndare i spel, så att de blir osäkra och förlorar; undersökningen — Potter låtsas vara en forskare och använder noter och andra grepp — är litet för speciell och engelsk, men har många poänger. För alla lika rolig är Potters andra bok, *Some Notes on Lifemanship* (Rupert Hart-Davis, pris 7.6 shilling). Lifemanship — det är konsten att skryta indirekt eller genom låtsad anspråkslöshet, att nedsätta andra på ett subtilt och nästan omärkligt sätt, kort sagt att flyta ovanpå utan att bli utsparkad. En organisation av lifemen studerar och

Fotografiering vid fester: A. Hur man skall göra; B. Hur man inte skall göra.

praktiserar nya metoder på detta område, och Potter är deras talesman.

En expert eller kvasiexpert pinar ett sällskap genom sina utläggningar. Hur skall han bestrivas? Potter rekommenderar bland annat den av lifeman Gogg-Willoughby uppfunna tekniken. Gogg sitter tyst och eftertänksam; till slut blir experten orolig, och följande repliker växlas.

Experten: Men vad säger ni? Vad tänker ni?

Gogg: Nej, fortsatt för all del.

Experten: Ja, men jag har pratat så länge.

Gogg: Ja visst, men det är bra. Det är utmärkt. Så snart jag kom såg jag att ni var glad. Ni verkar på något sätt naturlig.

Experten: Naturlig?

Gogg: Ja, det är bra, det. Bry er inte om vad jag säger. Allting är ju bra.

Experten: Bra?

Gogg: Ja, jag menar att ni verkar så glad. Fortsätt bara. Vi sitter ju allihop och lyssnar på er.

Därmed är experten i inte alltför svåra fall knäckt för kvällen. För sårfall är mera invecklade grepp att anbefalla. Man kastar in okända, gärna obefintliga auktoriteter i expertens monolog, kommer med oavbrutna och liksom aggressiva instämmanden, kompletterar med meningslösa citatramsor, verkar så ivrigt uppmärksam och samtidigt så observerande att den talande blir osäker och kommer av sig.

Men konsten att leva får inte vara bara defensiv. Det gäller att

gå till anfall, att besegra. De mera elementära knepen är nästan instinktivt kända av alla, men Potter systematiserar dem. Det väsentliga är att vinna en god utgångspunkt (a lifeman's wicket) genom att sprida en allmän känsla av tvekan och oro. Säg till medelålders folk att de "ser ju riktigt friska och unga ut", åt äldre att det är roligt att se dem röra sig "så livligt och ogenerat". Om samtalet är spralligt bör man småningom anlägga en dyster uppsyn och viska: "Tänk, om vi finge prata om något vettigt i stället"; om samtalet är vettigt och allvarligt, går det bra att till de närstående nämna "sin idiotiska längtan att vara litet larvig". Gestikulerande personer bemästras genom att blicken riktas på deras händer eller genom att man tyst och liksom oroligt flyttar bort askfat och blomkrukor. Genialitet och överlägsenhet antyds exempelvis genom hålta, melankoli, ett orimligt uppträdande. Om på en dans de andra är vilda, byter partner, dansar för sig själva och sådant, så gäller det "att röra sig sakta och statyaktigt och att genom detta sätt att röra sig antyda klander och överlägsenhet"; om de andra dansar korrekt, bör man genom värdslöshet och våldsamt klar-göra "att denna goda stil är dålig stil" och inte passar i bättre familjer. Artighet skall slås ned

genom en överdriven parodisk artighet eller också oförskämt utnyttjas; för religjiosa personer antyds erfarenheter och tankar så djupa att de inte kan beröras; intelligens och bildning avfärdas genom en ödmjuk beundran, som kan tolkas som ironi.

Överdriven artighet.

Potter har många goda råd att ge för särskilda yrken och uppgifter. Författare och kritiker får ett utförligt kapitel. Den finare kritiken kallas "Newstatemanship" — inte utan fog riktas udden mot den kända engelska tidskriften. Man sticker kniven i den behandlade författarens under uttryck av allmän välvilja, anför i förbigående några böcker som är okända för läsaren och beklagar att de inte uppmärksammats i den bok som annäles, visar sin lärdom genom att diskutera några detaljer. En del namn är så prestigebetonade att de bör kastas in vid alla möjliga tillfällen. Den tekniken kallas "rilking"; de bästa namnen under de senaste åren har varit Rilke och Kafka ("år 1937 var Lorca också okay").

Dessa smakbitar får vara tillräckliga, fast de kanske inte gör det tydligt hur utomordentligt rolig Potters bok är. Tre timmars nöje, jämte en lektion i gott uppförande, som var och en kan behöva.

HERBERT TINGSTEN